

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Avla ... Thesavrorvm Dei In Passione D. N. Iesv Christi
Effusorum ad Resvrrectionem Mvltorum**

Eyschen, Georg von

Coloniae, 1657

§. 71. Satis est. v. 37.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45549

noxus. Si erro, moneri desidero. Sed quid vos Apostoli cum duobus gladiis: quomodo in hunc numerum & non unitatem, vel in dualitate maiore non incidistis: certe id casu non est factum, sed Deo dirigente vestram inquisitionem. Sed & quæro vos, qui fuerunt illi duo Apostoli qui duos illos attulerunt? Ego ex illis Petrum fuisse suspicor, quia illum paulo post, improviso licet, gladium eduxisse videmus, nec dubito quin alter fuerit S. Ioannes, hi enim duo iam apud Dominum domus innotuerant, ut Legati ante aduentum Christi Magistris sui, cur autem hi duo duali numero asportauerint gladios, non caret mysterio, apto ad significandam duplicem potestatem in Ecclesia, nempe *Ordinis & Iurisdictionis*. Ordinis gladium in S. Ioanne, Iurisdictionis in S. Petro agnosco, & utrumque reuerenter cum sua potestate honoro.

§. 71. Satis est. v. 37.

Eadem phrasis absolute accipi potest, aliter pro formula indicentis finem, an autem allatis duobus gladiis & Domino monstratis, Dominus eadem formula finem simul imposuerit conuiuio sup ultimo in mortali corpore celebrato, dubitari potest, S. enim Lucas continuo ei verbo subnectit illa: *Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem Oliuarum*, sed S. Ioannes videtur aliter informare, is enim plurima adhuc refert, post ista Christi verba & acta fuisse introducta, nempe, cap. 13. 21. *Cum hoc dixisset Iesus turbatus est spiritu & prostratus est & dixit: Amē amē dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me*, quasi armis visis vehementius commotus ille agnus Dei diceret: vos quidem nunc feruetis zelo quodam, & duo iam gladios pro mei defensione acquisierunt, & cæteri erant parati ad gladios statim quærendos, nisi eos cohibuissem, quam bene, non dico nunc, hoc tamen dico, verissimum esse, quod vnus ex vobis ita zelum suum ostendantibus me tradet inimicis meis.

Aspiciant ergo ad inuicem discipuli, hesitantes de quo diceret. Ioan. 13. Iam antea statim a distributione Eucharistica conquestus erat leniter Dominus Iesus, quod manus tradentis se secum esset in mensa, ut vidimus supra s. sed eum non tanta emphasi, quanta modo, in armorum insolenti apud se strepitu, hoc dixisset, leuiter auditum, leuiter est transmissum, nunc autem commotis per armorum auditum & spectaculum animis intentius de eo ceptum est cogitari inter discipulos, & examen fieri per visum, an nempe aliquis eorum expallescere, metum & tremorem & deiectionem vultus incutiente conscientia. At cum hoc examen non procederet Iuda male conscientio frontem perfrectam ostentante æquē, atque innoxii Apostoli, ad aliam

formam inquisitionis est progressus S. Petrus: nempe *Erat recubens cum ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus* (nempe Ioannes) inquit ergo hinc *Simon Petrus & dixit ei: quis est de quo dixit.* acuta & prudens erat ista forma inquirendi, nempe per intimos seu familiarissimos explorare indicia & sensus secretos alicuius, quod hic S. Petrus fecit, ita enim Moralis Philosphie Professores docent; Vicia alicuius ex inimicis, secreta ex amicissimis, bona ex amicis, tempora fandi commoda ex ministris esse indaganda. Itaque cum recubisset ille supra pectus Iesu, nempe Ioannes (viden' quod antea §. 70. coniectabam bene S. Ioannem & Petrum conturrexisse citius aliis ad arma capienda, si enim non surrexisse insinuaretur, quare deuo recubuisse diceretur?) dixit ei: *Domine, quis est?* Respondit Iesus: *ille est, cui ego intinctum panem porrexero.* Intinctum vel humanitatis singularis indicio erga inimicum iustificandum contra Satanae seductionem, vel intinctam significando mysterio, quod Vtraquista, siue intinctam Eucharistiam, vsurpaturi Hussitæ, & Lutherani & Calvinistæ &c. sint ex parte mali huius hominis, & primus eorum pater sit Iudas proditor. *Et cum intinxisset panem dedit Iuda Simonis Iscariotha & post buccellam introiuit in eum Satanas.* Horrendum mysterium, quo indicator, quod vtramque speciem contra Ecclesie morem accipiens, pro Christi Domini ingressu, excipiat vere terribilissimum stygis Dominum quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ est, nolle acquiescere. cui: Ecclesia Christi, ita ipse Dominus conditor Ecclesie dixit, *qui autem Ecclesiam non audierit sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Sed dicit homo non acquiescens Ecclesie, siue protestans aut repugnans: *Volo testamentum Domini & Patris mei Iesu Christi: nolo mihi subtrahat hoc Ecclesia.* O homo quis te constituit Iudicem supra Ecclesiam! non vides sic agendo turpitudinem tuam magnam? recordiam magnam non vides? noli mirari, intrauit etiam in te Satanas, demonium excecans, ora Dominum, vt videas. sed quid factum est, Satana post buccellam intinctam ingresso in Iudam? perge Ioannes recensere: *Et dixit ei Iesus: quod facis fac citius.* quid autem est hoc? Hoc nemo sciuit discumbensium ad quid dixerit ei. bene ait nemo sciuit nempe tunc, nam paulo post, quilibet sciuit, quando & traditio eius, & suspensum & effusio viscerum innotuerunt in tota Ierololyma. Veruntamen an Christus dicendo proditori hoc verbum, *Fac citius,* ad scelus incitauit vel impulit, vt Gommarista cum Caluino blasphematur? Non incitauit, sed incitati ad scelus iter & tempus breuiavit, non est hoc incitare, sed de prolixo & magno malo breuius & minus efficere. Est iniquus damnatus ad supplicium, scit se posse cito absolui, & mora cruciari, idem ferendo supplicium; reus orat carnificem, vt accelleret. quid orat reus talis? supplicium ne? non certe sed breue supplicium, quid

quid est breue supplicium? utique breuitas eius. quid est breuitas supplicii, aliqua bonitas, appetibilior prolixitate. ista potest rogari, imo imperari. Simile quid reperies in verbo ad Iudam. *quod facis, fac citius.* id est si omnino destinaſti patrare scelus, non impedio libertatem, breuiter percurrere illud, vt grauius non pecces morositate. peius enim est duabus horis tenere animum destinantem scelus, quam idem scelus vna solum hora destinare. Hoc dictum tunc non intellexerunt Apostoli, postea spiritu S. docti intellexerunt, & sensus alios subesse coniectarunt, *quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas,* quod dixisset ei Iesus: *Ene ea quae opus sunt nobis ad diem festum, aut egeas vt aliquid daret.* Ecce probi genii homines probas in mente sua versant explanationes, nempe suo pede merientes alios. quia enim conscientiam habebant immunem à prodicione vel alio scelere, eodem vacare etiam Iudam arbitrabantur: sed decipiebantur. Hoc innuebat, qui dicebat *Religiosi decipiuntur & decipiunt.* decipiunt male informando de improbis vel aliquid rogando pro indignis. malone animo? Non. quomodo ergo ad hoc inducuntur? putando commendandum suum esse vti sunt ipsi probi. Multi student scire secreta. vis scire secreta cordis alicuius, vide quas formet de aliis opinioniones, quales format de alijs, sine experimēto, talis ipse est cordis homo. Hinc Apostolus aulus est elicere regulam istā: O homo in quo alium iudicas, te ipsum condemnas. Errarunt igitur Apostoli sic opinantes: sed non omnes, quia Euangelista disertè dicit *quidam putabant.* qui igitur sic non putabant? certissimè saltē Ioannes hic enim à Domino per signū intincti panis Iudae dati, deprehēderat proditorem, an autem imple Petro reuelauerit idē, intueno oculis in Iudam fortius vel aliter neq; negare audeo, neq; affirmare. Solū scio quod Petrus Ioannem rogauerit, vt is expiscaretur, & quod id Ioannes fecit, plus nescio, sed suspicor. vis scire quid suspicer? & aperuisse, & occultasse. Aperuisse oculis in Iudam postea saepe & aliter quam ante solebat intentis. occultasse, non expresse dicendo, quod nec ipse Dominus fecerat. Aliud occurrit non tacendum in opinione eorum qui *putabant.* putauerunt enim quidam quod locutus esset Iudae verbum, *vt emeret ea quae opus erant Collegio Christi ad diem festum.* Exculpamus ex hoc vtilem doctrinam de tempore Passionis Christi? quomodo vero id fiet? sic attendamus quando dixerit Dominus *Fac citius,* & quando audientes illud interpretati sunt quasi dixisset: *Ene necessaria ad diem festum.* Vtique continue Dominus dixit, & hi sic verba dicentis interpretati sunt. Bene habet, sed quale tunc tempus erat? iam iam sequetur in textu Ioannis: *nox erat,* & licet id non diceret Ioannes aliunde constaret; quia quando aduenerat Dominus vespera fuit, & hora facta discubuerat, & multa adhuc postea dixerat & egerat. ergo verè *nox erat.*

quæ vero noxæ pridie quam pateretur. ait S. Petrus in Canone Missæ, & v. S. Paulus describit 1. Cor. 11. In nocte qua tradebatur. Imo hoc pervulgatum est, sed quid inde colligi potest? Determinatio quæstionis, multum inter Chronologos, Historicos factos, Cyclistas, & Interpretes scripturarum, litigata. nimirum: *An Dominus noster Iesus comederit cum suis discipulis Pascha suam XIII. die mensis primi Iudaici, an eiusdem mensis die XI. v.?* causas prolixas litis hæc prætereo, rem disputatam ex discipulis Domini, qui tunc vivebant, do. Ipsi optime sciuerunt, quis esset dies mensis quando manducabant cum Christo, & tam mira videbant & audiebant, quid igitur illi determinant? Hoc fuisse diem XIII. mensis Iudaici, quando audiebant dici Iudæ: *Quod facis fac citius* Hoc determinant, quomodo hoc determinant? suspicando quod verba Domini dicta essent *ad hoc Iudæ, ut emeret qua opus erant illis ad diem festum.* Vis dicam quomodo ex illa suspitione discipulorum, licet male intelligentium verbum Christi, determinetur prædicta quæstio? Dico sic: 1. Leuit. 23. 5. extat præceptum de paschate Iudæorum tale: *Mense primo (is in Exodo dicitur esse verni temporis) quartadecima die mensis ad vesperam phase Domini est, & quintadecima die mensis huius solemnitas azymorum Domini est, septem diebus Azyma comedetis, Dies primus vobis celeberrimus sanctusque, omne opus seruale non facietis in eo.* Hoc primum est. Alterum est, quod Iudæi à vespera ad vesperam debebant celebrare Sabbata Iudæi, ut dicitur Leuit. 23. v. 32. Iam ostendo quomodo ex suspitione discipulorum eruatur quis fuerit dies mensis Iudaici? Die festo Iudæorum inchoante vel inchoato non licebat amplius ipsis emere, vendere, coquere, parare aliquid, ne quidem lugere, ut constat ex Scriptura, ergo quando Dominus Iudæ dicebat, *Quod facis fac citius*, nondum erat dies festus à vespera illa inchoatus, alias contra præceptum Legis iustus esset (secundum apprehensionem discipulorum audientium hoc verbum) parare necessaria ad festum diem in ipso festo solennissimo. Aliter, non parantur necessaria ad festum, saltem more Iudæorum, quando iam festum præsens est, quia parasæue apud Iudæos præcedit festum, ut ostendit discipulorum intellectus; cum Dominus Iudæ dicebat, *fac citius*, erat tempus quo poterant necessaria parari ad festum; ergo festum ipsum nondum præsens fuit in nocte illa, in qua hoc Dominus dixit. Pergamus ratiocinando: Si festum Iudaici paschæ nondum erat præsens in nocte quâ tradebatur Domini, ergo dies præcedens illam noctem traditionis fuit non XIII. mensis, sed XI. dies mensis primi Iudaici, quia XIII. die finiente ad vesperam inchoabatur, Dies festus, ut constat ex textibus Leuitici antea descriptis, qui in ista nocte nondum inchoatus erat, ut clarum est ex iudicio discipulorum, Vides iam Lector humanissime, quare in initio huius commentarii §. I. in expansa tabella dierum Mensis primi Iudaici

daici adscripserim XIII. diei mensis istius Feriam V. Hebdomadae sanctae & ultimam cenam Domini. XIII. vero diei eiusdem mensis, quo Iudaei immolabant agnum Typicum, à se comedendum, adscripserim Feriam VI. & passionem Domini N. agni Dei, veri ac praefigurati. Si dixeris mihi: quomodo ergo Dominus cum discipulis suis comedit Pascha Iudaici agni, pridie quam pateretur, siue in ultima cena, quando nondum erat secundum Legem tempus comedendi pascha Iudaicum? quod debebat manducari XIV. die mensis primi ad vesperam, sequente statim XV. die, primo solemni die Azymorum? Dico de hoc litigari inter antedictos Chronologos, Cyclistas & Interpretes; Vna parte dicente quod vtraque vespera XIV. diei & I. & 2. fuerit apta ad celebrandum Pascha Iudaicum; alia parte dicente, quod Iudaei erronee illo anno celebrauerint Pascha suum & XIV. diem mensis in sexta feria, & quod debuissent agnum suum legalemm immolare in Feria V. Alia parte dicente, quod Dominus noster Iudaicum Pascha in ultima sua cena non celebrauerit, cuius celebrati, nulla essent in Euangelio vestigia: alijs aliter sentientibus. Ecce sic scinduntur litigantes, ego me illis medium ingerere modo nolo, satis mihi est ostendisse partes ad quarum aliquam, qui litigare volent, accedere possit, ego à lite hac me subduco perspicua contentus veritate, & ad utiliora me extendo. quid post illa verba Domini ad Iudam dicta, & à discipulis audita, & aliter explicata, factum sit in cenaculo: Pergit autem narrare S. Ioannis cap. 13. & ait: *Cum ergo accepisset ille buccellam exiuit continuo. Erat autem nox.* vbi duo quaedam magis notanda mihi occurrunt, nempe etiam cum buccella de ipsius Domini manu sumpta, possibile stare peccatum in maleuola anima, vt nemo miretur, si de Sacerdotis manu sumatur hostia, & sumens sit, maneatque peccator & multo magis se de manu Praedicanis non habentis Sacerdotalem potestatem traditione traductam ex Apostolis. Alterum, quod Nox erat cum sic Iudas exiuit à discipulis & schola Domini seu Ecclesia Christi, accedens ad Synagogam Iudaicam; Vere enim nox erat dupliciter, vna naturalis, per Solis ab Horizonte Iudaico absentiam, & altera moralis per absentiam lucis seu gratiae à Iudaeo anima, in quam paulo ante intrauerat Satan post buccellam à Christo porrectam, *Cum ergo exisset, dixit Iesus. Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo.* quomodo hoc? multis modis. vno sic: haecenus obscure sui cognitus, nunc clarius agnoscat à Iudaeis & toto mundo, quando quidem mea nunc inchoatur passio, in qua clarificabuntur abscondita à saeculis, etiam ipse Deus vnus Trinus. Intelligentur etiam ex nunc peccati abominabilis sceditas, Dei maximum odium aduersus peccatum, mea sanctitatis, Dei iustitia, humanae naturae sine gratia peruersitas, gratiae diuinae pote-

stas veteris Testamenti impletio, Noui per orbem promulgatio, &c. Si i-
 tur sic, *Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso, & contra
 clarificabit eum.* Atque ita videmus factum & à tempore Apostolorum per
 totum orbem terrarum, & etiamnum fieri, quantum enim non clarificatur
 indies Christus contra Hæreticos scriptis, contra cæteros infideles armis.
 clarificatus est Christus per omnes hæreses quæ eum obscurare voluerunt.
 Quid effecerunt? Ecclesia Christi vicit, lumen accendit, & auxit. Sed quid
 Christus Dominus tunc amplius in cœnaculo, à S. Luca &c. Euangelistis
 præsentum, effecit, aut dixit? Id S. Ioannes copiosissime cap. 13. à 12. versu. &
 sequentibus capitulis, 14. 15. 16. 17. enarrauit in sermone illo prolixo Domi-
 ni habitu in cœnaculo, qui incipit *Filii* qui etiam peculiari eger commu-
 nario. Ego enim modo neque hic, neque in passione Domini secundum Io-
 annem prosequor, contentus hic inseruisse ex Ioanne, quæ decant à nullo
 Euangelistarum alio enarrata, vt plena esset historia Domini cœnæ Passio,
 quo ad cœnam ultimam & gesta dictaque in ipsâ cœna, cum sciam in S. Io-
 annis Passione ista à me esse prætereunda, si, vt fieri solet, Passio Domini se-
 cundum Ioannem, ab Egressu Domini trans torrentem Cedron mihi sit
 more Ecclesiæ Romanæ inchoanda. Non mirabitur ergo Lector probata-
 tem huius §. 71. in quem plurima, licet breuissimo stilo, ex S. Ioanne inferre
 debui, vt filium historiæ in vltima cœna tam exactum ostenderem, quam
 dudum mihi desideravi monstrari, nunc demum impetraui. Ex reuertor ad
 S. Lucæ historiam continuo commentario, quo ad Passionem Domini, il-
 lustrandam.

§. 72. *Et egressus ibat. v. 39.*

Egressurus ad venatum prius domi omnia adornat necessaria ad istum
 actum. Similiter iturus ad bellum contra potentem hostem prius in Consi-
 storio suorum Tribunorum & Centurionum consilium & intentionem
 suam proponit, vt fecit Nabuchodonosor Iudith. 1. capite. deinde aut ipse,
 aut per substitutum sibi Generalem procedit in campum. Et si quidem hic
 valde arduum bellum, aut Generalem exercitus opportunum non habeat,
 cui possit fidere, ipsemet potius Imperator belli fururus procedit. Atque ita
 factum est in præsentî negotio. Non erat in vniuerso mundo qui in bello
 aduersus Satanæ potestatem, aduersus infernum, & mortem tam corpora-
 lem quam spiritualem, aduersus peccatū, Humanæ naturæ corruptelam ad-
 uersus iram omnipotentis Dei, vt pote offensi, posset dimicare, nisi vnus hic
 Iesus Christus. habens apud se copias paruas, nempe XI. Tribunos desig-
 natos à se iam enim ante horam duodecimam etiam designatus ad hostes
 transfugerat, & isti XI. satis erant ambiguae fidei, excepto vno Petro, cuius
 Fides